

**«УКРАЇНЬКА
ФОЛЬКЛОРИСТИЧНА
ЕНЦИКЛОПЕДІЯ» —
ОДНЕ З КРАЩИХ
АКАДЕМІЧНИХ ВИДАНЬ**

Степан ПАВЛЮК

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0975-8099>

доктор історичних наук, професор, академік НАНУ,

директор Інституту народознавства НАН України.

Львів, пр. Свободи, 15, 79000, м. Львів, Україна

e-mail: ina@mail.lviv.ua

Фіксація народнопоетичних пам'яток, їх аналітичне осмислення, накопичення системи знань, теоретико-методологічне обґрунтування закономірностей суспільно-історичного розвитку стали основою для формування повноцінної народознавчої праці. Фольклористиці як науковій дисципліні властива стратиграфія, що охоплює послідовність, часові відтинки та взаємозв'язки різних етнокультурних явищ, формування системи жанрів тощо. Одним із найвагоміших чинників у цій сфері є енциклопедія, яка акумулює нагромаджені відомості, матеріали, фольклорні видання, значний масив літератури, науковий апарат. Окрім того, потрібні ідеї, які набули б поширення й визнання не тільки в середовищі українського народу, а також сприйнятті зарубіжною науковою громадськістю. Для втілення цієї ідеї на практиці потрібен колектив авторів з набутим науковим досвідом, творчою одержимістю, який зробив би підсумок української фольклористики. Про такий вагомий етап заявили і виповнили наукові співробітники відділу фольклористики Інституту народознавства Національної академії наук України. Це творчий, високо фаховий центр під керівництвом досвідченого вченого, доктора філологічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України Василя Сокола. Він успішний педагог, який підготував та виховав чимало молодих кадрів. Вони й склали основу цього наукового підрозділу, сформувавши в такий спосіб міцну «львівську школу» в українській фольклористиці. Знаменно, що започаткували її записи Миколи Цертелєва із Полтавщини, а логічне завершення надважливого проєкту увінчалось у Львові. Василь Сокол виявився вдалим науковим модератором, оскільки квінтесенцією його життя, одержимою місією стала фольклористика.

Представлена колективна праця стала першим виданням у національній народознавчій науці, в якій висвітлено її визначні досягнення упродовж двохсот років розвитку — від початку ХІХ до початку ХХІ століття. У книзі подано статті про фольклористів — від М. Цертелєва до сучасників, жанри усної словесності, розвідки з теорії та поетики фольклору, систему фольклорних персонажів. Видання охоплює явища не тільки з території сучасної України, а й з усіх її етнічних земель.

У статтях про українських і зарубіжних збирачів і дослідників фольклору подано розлогий аналіз їхнього фольклористичного доробку, в центрі уваги також і наукові установи, діяльність яких пов'язана з фоль-

клористикою. Ряд статей Енциклопедії присвячено кобзарям та лірникам, чия творчість є унікальним явищем української народної культури. У книзі представлено основні фольклорні зібрання, які становлять золотий фонд уснопоетичної спадщини — збірки (персональні, тематичні, різножанрові), цілі корпуси чи потужні серії («Усна народна творчість» та ін.).

Розглянуто і жанрову систему українського фольклору. Жанрологічні статті диференційовано за спо-

собом зв'язку з ритуально-обрядовим елементом (обрядова та необрядова лірика), особливостями викладу матеріалу (пісенні, оповідні, речитативні), середовищем, у якому виникають твори певних різновидів (щедрівки, веснянки, емігрантські пісні), віковими особливостями (дитячий фольклор), представлено фольклорну прозу (казки, легенди, перекази, оповідання). Важливими є розвідки з теорії та поетики українського фольклору.

В Енциклопедії охарактеризовані міфологічні, біблійно-героїчні, казкові, билинні, історичні персонажі, створені народною традицією. Детально проаналізовано їхню специфіку, типовість, канонічність.

Усі статті видання виважені та об'єктивні, мають підсумковий характер і водночас є конкретними, бібліографічно насиченими, супроводжені переліком основних праць із вичерпними бібліографічними даними. Багате змістовне наповнення Енциклопедії доносить до читача національний характер української усної народної творчості, переконливо свідчить про масштабність, унікальність і вагоме значення цього видання для розвитку української культури і соціогуманістики. Цілком символічно, що у двохсотліття української фольклористики його визнано переможцем конкурсу на краще видання НАН України із суспільно-гуманітарного напрямку та нагороджено Дипломом 27 березня 2019 року.